

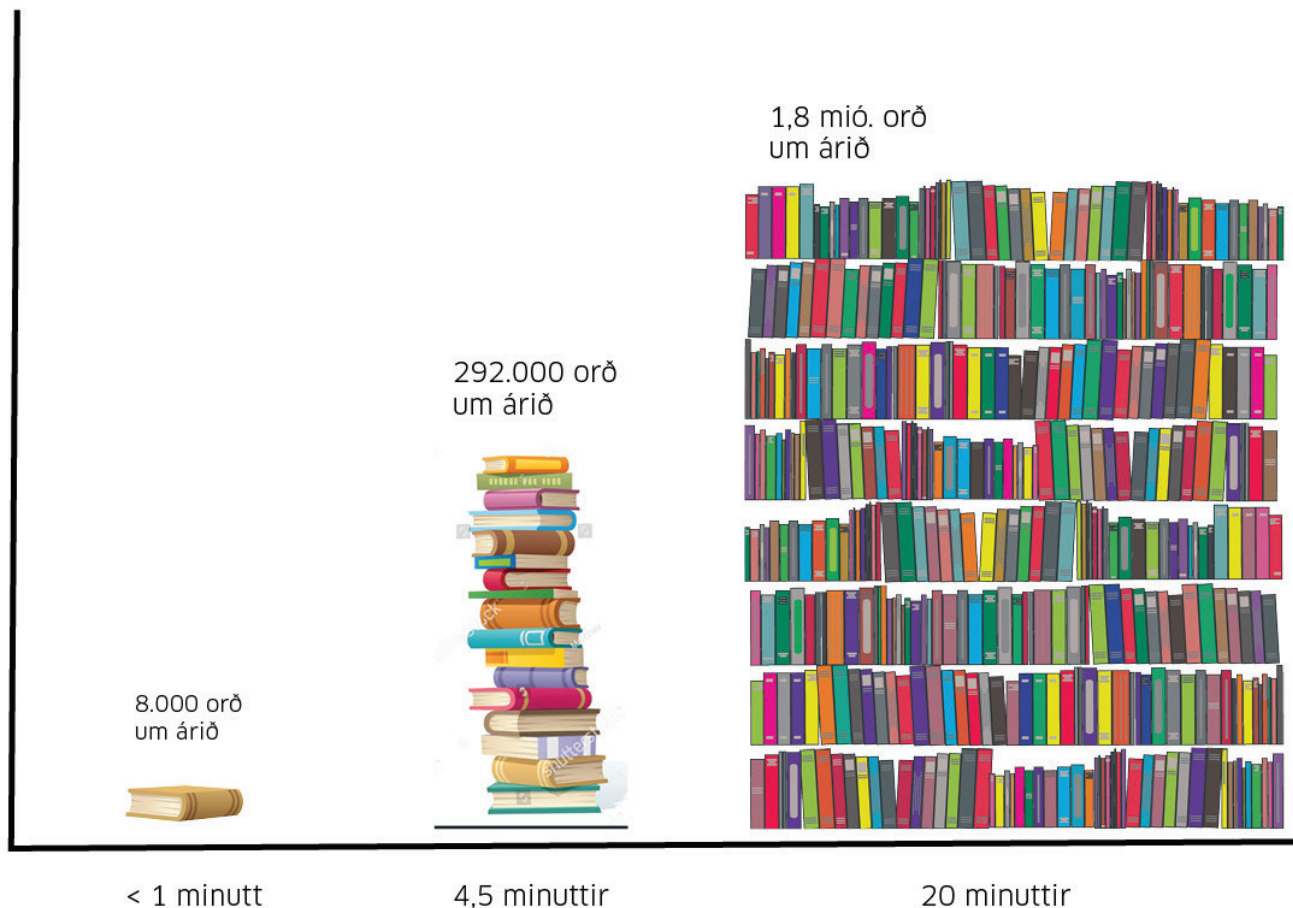
Sissal M. Rasmussen, Turið Kjølbro,
Lydia Didriksen og Marjun Ziskason

Tíðargreinin verður skrivað av skiftandi fólki,
sum ikki dagliga eru knýtt at blaðnum. Evnini
eru ymisk, men viðgera øll okkurt evni, sum er
viðkomandi fyri tíðina júst nú.

Lesivanarnir há børnnum á vandaleið

Børn lesa lítið og einki í frítíðini; tað er ikki longur eitt
uppáhald; spildurnýggja kanningin av lesivanum hjá trimum
árgangum í fólaskúlanum staðfestir, at tveir triðingar
av børnnum í 4., 6. og 9. flokki lesa sjáldan ella ongantíð,
og tey lesa væl minni enn javnaldarnir í Danmark.

I lo brukt uppa at lesa nvønn dag

Hví er umráðandi at kanna lesivanar?

Lesing og lesiførleiki eru ein grundleggjandi
førleiki, tá ið tú skalt nema tær lærdóm og
vitan. PISA-kanningarnar hava víst, at ein
ov stórir partur av okkara børnum dugir
ov illa at lesa, hóast lesing er eitt amboð og
vegurin inn í flestu lærugreinar í skúlanum.
Lesing er grundarlagið, sama um tú velur
at fara í miðnáms ella ikki, sama um tú velur
eina bókliga útbúgving ella ikki, tí lesing
er ein av fortreytunum fyri at vera virk-
in í samfelagnum. Harumframt er les-
ing vegurin inn í bæði yrkisbókmentir og
fagurbókmentir, sum geva okkum sum
menniskju eina rúgvu av vitan og uppliv-
ingum. Lesing er, fyri tey sum eru lesarar,
ein ótømandi kelda til gleði, spenning og
undirhald. Gjøgnum bókur kann barnið
lesa um ymiskar kenslur og tankar, fólk
hava, og um støður, sum ymisk fólk koma
í. Hetta er gevandi og læruríkt, og tað ger,
at barnið lættligari kann kenna seg sjálvt
aftur og læra onnur at kenna. Barnið víðkar
sjónarringin, fær vitan um verðina og lærir
nýggj hugtøk, ið eru neyðug undanvitan fyri
lesifatan, lærir at hugsavna seg, og ikki minst
lærir barnið um tað at vera menniskja.

Gerandisdagurin hjá børnum er nógv
broyttur seinastu árin, og talgilda verðin
bjóðar børnum undirhald og upplivingar
upp í rúgvu. Aðrastaðni sæst, at hetta
hefur ávirkað lesivanarnar hjá børnum,
serliga í frítíðini. Tað er tó soleiðis, at skal
barnið gerast ein góður lesari, er venjing
neyðug – tað at lesa nógv og ymiskt tilfar
á tí støði, har barnið er. Tað er ikki vist, at
hóast barnið dugir at lesa, tað vil siga dugir
teknisku lesiførleikarnar, at tað gerst lesari.

Hvat er hetta fyri kanning?

Um árskiftið 2017-2018 vóru næmingar í
4., 6. og 9. flokki í øllum landinum spurdir,
hvussu nógv teir lesa, hvat teir lesa, hvussu
ofta teir lesa, á hvørjum máli teir lesa, og
hvørjum miðli teir lesa; umframt fingur teir
spurningar um frítíðar- og miðlavanar og
annað. Næmingar í 77 flokkum í 19 skúlum
kring alt landið hava tikið lut í kanningini;
skúlarnir eru dulnevndir, bæði stórir
og smáir hava tikið lut, og skúlarnir eru
tilvildarlaga valdir. Samanlagt hava um 1300
næmingar svarað.

Tað er so heppið, at samstundis er ein
líknandi kanning gjørd av lesi- og miðla-
vanunum hjá donskum børnum; tí ber til at

gera áhugaverdar samanberingar millum
okkara kanning og ta donsku kanningina.

Vit, ið hava tikið stig til kanningina, eru
Sissal M. Rasmussen, exam.art. í føroyskum,
cand.mag í audiologopedi umframt Ph.D.-
lesandi á Føroyamálsdeildini, Turið Kjølbro,
ritstjóri á Bókadeild Føroya Lærarafelags og
cand.phil í norðurlenskum og bókment-
um, Lydia Didriksen, námslektari á Náms-
vísindadeildini á Fróðskaparsetrinum,
fólaskúlalærari, skúlabólkavørður og
MA umframt BA í føroyskum, og Marjun
Ziskason, ritstjóri á Námi og fólaskúla-
lærari. Vit hava allar brennandi áhuga fyri
lesing og starvast innan økið dagliga. Grein-
ingarfyritøkan Lóður hevur staðið fyri at

savna inn dátuna og greinað úrslitið; Menta-
málaráðið hevur fíggað høvuðspartin av
kanningini.

Hvat er endamálið við kanningini?

Endamálið er at veita nýggja, dagfórda vitan
um lesing, hugburð til lesing og tilfar, og at
fáa at vita, um okkara børn og ung lesa í nóg
stóran mun, so gróðrabotnur er fyri, at teirra
mál og lesiførleiki mennist. Lesikanningin
kann geva vitan og íkast til kjakið um lesi-
vanar hjá børnum. Spurningarnir, ið eru
settir næmingunum, eru sprotnir úr vitan
um, hvat hevur týðning fyri lesing, eisini so-
leiðis at svarini kunnu geva ábendingar um,
hvørji tiltøk kunnu setast í verk.

Hvat krevst fyri at hava góðan málførleika?

Hevur tú ongantíð skrivaðan tekst fyri tær,
mennir tú ikki málið á fullgóðan hátt; tað
er ikki nóg mikið bara at hoyra onnur børn
ella vaksin tosa, tú mást eisini lesa fyri at
ogna tær góðan, ríkan og djúpan málførleika,
t.d. orðfeingi. Orðfeingi eru orð, sum liggja í
huganum, og sum verða tikin fram í minn-
inum. Fyri at menna orðfeingið krevst, at
børn hoyra og síggja orð aftur og aftur, og